

Domov důchodců Ústí nad Orlicí
Cihlářská 761, 562 01 Ústí nad Orlicí

MĚSÍČNÍK

DOMOVA DŮCHODCŮ
Ústí nad Orlicí

4. číslo/ Duben 2022

Po přečtení, prosím, předejte dalšímu obyvateli!

Milé čtenářky, milí čtenáři,

Čas letí a máme tady duben. Napadlo Vás, proč se čtvrtý měsíc v roce jmenuje duben? V tomto období kvetou duby a od nich získal jméno.

Na obloze se na nás sluníčko ještě nesměje pořád, dubnové pranostiky to jen potvrzují. Někdy studeně a ostře zafouká, pěkně zaprší, dokonce se ještě může objevit sníh nebo zabouří. Jakmile uslyšíte první zahřmění, zdvihněte něco těžkého, abyste po celý rok byli siláci – „když se ozve v dubnu hrom, chyt' si kámen nebo strom!“ Zkrátka počasí je vrtkavé, aprílové.

Toto vydání Měsíčníku bude patřit především Velikonocím, ale chybět nebude ani ohlédnutí za březnem a tradiční měsíční porce smíchu.

Sluníčkové jarní dny a hezké počteníčko Vám přejí

Eva Plívová a Dana Matoušková Vaše sociální pracovnice

Co nás čeká v dubnu

4. – 8. 4. Velikonoční výstava v Galerii pod radnicí – pořádaná ČČK a my zde vystavujeme výrobky z našich rukodělných činností.

11. 4. od 13. 30 hod. – VELIKONOČNÍ KAVÁRNIČKA – přijďte se naladit na svátky jara na jídelnu v 1. patře. Jako doprovodný program promítáme fotografie z plesu.

25. 4. od 14. 30 hod. – ČARODĚJNICKÉ POSEZENÍ – přijďte si užít čas mezi čarodějnicemi klasicky s buřtem a pivem ☺ Akce se koná venku pod pergolou, v případě nepříznivého počasí na jídelně v 1. patře.

Pranostiky na duben

- ✓ Hodně-li v dubnu vítr duje, stodola se naplňuje.
- ✓ Prší-li na prvního dubna, bývá mokrá máj.
- ✓ Když zahučí v dubnu hrom, obalí se listím strom.
- ✓ Je-li duben pěkný, bude květen ještě lepší.
- ✓ Na svatého Jiří vylézají hadi a štíři.
- ✓ Panská láska a dubnový sníh za mnoho nestojí.
- ✓ Prší-li na svatého Vojtěcha, neurodí se švestky.

Svatý Vojtěch, jehož svátek si v dubnu připomínáme, je spolu patronem české země. Pocházel z mocného slavníkovského rodu, byl pražským biskupem, zakladatelem prvního mužského kláštera v Čechách v Břevnově. Vystupoval proti některým jevům v tehdejší společnosti, které se neslučovaly s církevním učením, zejména proti pohanství, obchodování s otroky, kněžským manželstvím a velmi rozšířenému alkoholismu. Kromě toho se zasloužil o rozvoj domácího latinského písemnictví, zároveň však respektoval staroslověnskou kulturní tradici. Je mimo jiné pokládán za autora nejstarších českých a polských duchovních písní, např. známé písně *Hospodine pomiluj ny*. Jeho působení bylo komplikováno krizí českého

státu, která se mimo jiné projevovala i rostoucími spory mezi Přemyslovci a Slavníkovci. Po vyvraždění Slavníkovců Vojtěch pobýval v klášteře sv. Alexia na Aventinu, později se odebral do Polska ke knížeti Boleslavu Chrabrému s cílem podniknout misijní cestu k pohanským Prusům. Zde byl 23. dubna 997 i se svými druhy zavražděn.

Zobrazován je vždy s mitrou, berlou, knihou, jeho atributem je veslo, někdy kopí či svazek šípů.

Na svatého Jiří se rodí jaro – v poslední třetině dubna jaro vrcholí. S ním ze země vylézá všelijaká havěť, v tento den prý ještě není jedovatá, ale ani později není třeba se jí bát. S Jiřím se začíná vyhánět dobytek na zelenou pastvu. Dříve v tento slavnostní den hospodář s pastýřem počítali kusy a stáda, pastýř někdy dostával i dárky. Podle prastarých pověr se dobytek zaříkával, aby byl po celý rok zdravý a krávy měly hodně mléka, někde se dokonce zdobil věnci a červenými pentlemi (před uhranutím). Za feudalismu to byl den, kdy poddaní odváděli vrchnosti jarní plat (v naturáliích i v penězích). Svatý Jiří patří k nejznámějším světcům. Pocházel z Kapadocie v Malé Asii, vstoupil do římského vojska, když císař Dioklecián začal s pronásledováním křesťanů, předstoupil před něj a vyznal se ze své víry. Císař ho označil za zrádce, uvěznil

ho, mučil. Když se Jiří ani potom nezřekl své víry, nechal jej popravit. Jiří se stal mučedníkem, statečným bojovníkem za víru. Legenda vypráví o chrabrém rytíři, který před drakem zachránil krásnou princeznu. Svatý Jiří je zobrazován jako voják či rytíř na koni, jenž kopím probodává saň. Ta někdy bývá vysvětlována jako symbol pohanství či zla, nad kterým vítězí křesťanský dobrý rytíř. Byl ochráncem rytířů a vojáků, ale i pevností a měst. Později se stal ochráncem zemědělců, sedlářů, kovářů, bednářů, horníků, koní a dobytka. Dnes jej uctívají například artisté a skauti.

Poslední dubnová noc je čarodějná. Říká se jí různě. Podle abatyše Walburgy, která byla ochránkyní před kouzly a čarodějnictvím, se nazývá Valpuržina. U nás je známější jako noc filipojakubská. Dříve se právě 1. května slavil svátek Filipa a Jakuba. O filipojakubské noci hoří ohně, pálí se čarodějnice. Od středověku se totiž věřilo, že v tento den a noc mají zlé síly větší moc než obvykle.

Duben je čtvrtý měsíc gregoriánského kalendáře v roce. Má 30 dní. Před přechodem do gregoriánského kalendáře to byl druhý měsíc v roce. Duben začíná stejným dnem jako červenec a v přestupném roce jako leden. Slovo pochází ze slova dub.

Dub

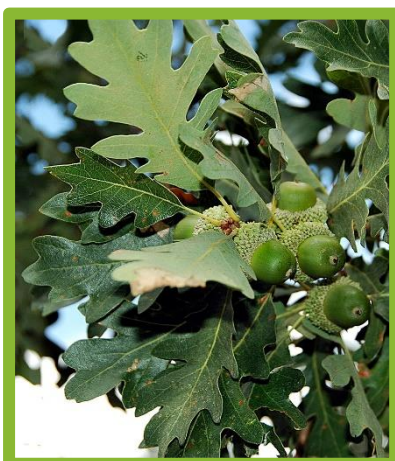
je rod rostlin z čeledi bukovitých. Duby jsou stálezelené nebo opadavé dřeviny se střídavými jednoduchými listy a nenápadnými květy. Duby jsou dlouhověké, pomalu rostoucí opadavé nebo stálezelené stromy, řidčeji i keře, s tvrdým dřevem. Drobné, nenápadné květy dubů jsou opylovány větrem. Žaludy našich dubů vyhledává celá řada savců, např. prase divoké, plši a veverky. Duby poskytují potravu celé škále různých druhů hmyzu. Listím se živí housenky různých druhů denních i nočních motýlů, v Česku je to např. obaleč dubový. Duby jsou z hlediska zdroje kvalitního dřeva jedny z nejdůležitějších stromů severní polokoule. Dubové dřevo je tvrdé a velmi trvanlivé a používalo se po staletí k výrobě trámů, podlah, nábytku i sudů. Alkoholické nápoje, zrající v sudech z dubového dřeva, získávají nezaměnitelnou příchuť. Žaludy jsou v mnohých oblastech důležitou složkou potravy zvířat a případně i lidí. Jedlé žaludy mají např. středomořský dub

cesmínovitý. Používají se pražené nebo se melou jako přísada do mouky. Žaludy slouží také jako krmivo pro hospodářská zvířata. Z dubů jsou získávány třísloviny a kůra a listy byly používány k vyčiňování kůží. Velké množství tříslovin obsahují také duběnky, háčky vznikající na listech dubů po naklazení vajíček do pupenu dubu žlabatkou. Háčky na listech dubu háčkového z jihozápadní Asie obsahují až 70% tříslovin a jsou prodávány jako *halepské duběnky*. Z dubu korkového, pocházejícího ze západního Středomoří, je získáván korek. Za tímto účelem se dnes pěstuje tento dub v klimaticky příhodných oblastech celého světa. V bylinném léčení se využívá zejména mladá kůra dubu letního, získávaná na jaře z větví a tenkých dubových kmínků. Obsahuje množství tříslovin, katechiny, kyselinu ellagovou a další látky. Má svíravé působení a podává se při průjmech a zánětech trávicího ústrojí, je však využívána i zevně. Duby jsou významné parkové dřeviny. Mimo našich domácích druhů a jejich okrasných kultivarů je pěstován zejména severoamerický dub červený, který je místy vysazován i do lesních porostů. V Evropě se pěstuje již od 17. století. Z dalších druhů se častěji pěstuje např. dub balkánský, dub bahenní aj. V parcích a arboretech se lze setkat s některými nápadnými cizokrajnými duby, jako je např. dub celokrajný s

celokrajnými listy bez laloků, dub libanonský s kopinatými zubatými listy nebo dub dvoubarevný s listy na rubu bělavými. Některé v Česku pěstované duby jsou stálezelené, např. dub Turnerův. Listí některých druhů, jako je např. dub šarlatový, se na podzim zbarvuje do nápadných jasně červených odstínů. Díky svému dřevu a dlouhověkosti je dub symbolem síly; dubové háje byly posvátnými místy Keltů, dub je národním stromem Německa, Velké Británie a Spojených států. Dub je u Indoevropanů stromem tradičně zasvěceným hromovládcům jako je slovanský Perun, baltský Perkunas, severský Thór nebo řecký Zeus. Slované tradičně ctili posvátné duby zasvěcené Perunovi. Velké úctě se těšily především stromy zasažené bleskem či jinak poznamenané živly.

Řez kmenem dubu letního

Dub Gambelův

Velikonoční vejce a jejich kouzlo

Kraslice je natvrdo uvařené nebo vyfouknuté vejce, zdobené různými výtvarnými technikami. Vejce symbolizuje plodnost a znovuzrození. Zdobení skořápek vajec sahá hluboko do pravěku.

V dávné historii se vejce vkládala do hrobů zemřelých. Například zlatě obarvené vejce bylo objeveno v královské hrobce v Sumeru. Obyčej malování vajec znali antičtí Římané v době císařské. Také byly nalezeny v polských archeologických výzkumech z 10. století. Křesťanství přijalo symboliku červené jako krve Krista.

Podle legend se věřilo v magickou moc vajec a k jejímu posílení se pomalovávala různými magickými ornamenty. Vejce darované z lásky muselo být nejen červené, ale také plné. Prázdné bílé skořápky byly spolu s prázdnými ulitami šneků symboly smrti a sloužily ke zdobené Morany.

Duté malované kraslice jsou k vidění až v moderní době. Zájem o ně je velký, zejména o tradiční české kraslice. Pro zahraniční turisty je tento „obyčej“ velkou atrakcí a cena kraslic stoupá.

Aby se stihlo ozdobit dostatek vajec, malují se průběžně po celý rok.

Magie postupně vymizela, zůstaly jen ornamenty převážně abstraktní či rostlinné a zvířecí motivy symbolizující přírodu probouzející se k životu.

Fabergého vejce

Z tradice ruských kraslic pochází slavné velikonoční Fabergého vejce z konce 19. a začátku 20. století od petrohradského klenotníka Petera Carla Fabergého. Je vyrobeno z polodrahokamů, ušlechtilých kovů, zlata, drahých kamenů nejvyšší kvality, slonoviny nebo perleti s pestrobarevným

zdobením a gravírováním. Každé vejce je otevírací a skrývá jiné překvapení. Některá jsou pojízdná

na kolečkách, jiná se dají rozebrat.

Vzniklo roku 1885, kdy ho car Alexandr III. objednal pro svou ženu Marii Fjodorovnu k 20. výročí jejich zasnoubení, a až do konce svého života carevně každý rok u příležitosti Velikonoc věnoval další takový klenot. Jeho syn Mikuláš II. v tradici

pokračoval, obdarovával svou matku i manželku. Každé další vejce bylo pro dárce i obdarovaného překvapením.

Později byla tato vejce tvořena i pro další objednavatele, postupem času vznikaly imitace od jiných firem. Dodnes patří k nejobdivovanějším šperkům světa.

Techniky zdobení vajec napříč historií

Vajíčka se odjakživa nejen barvila, ale také zdobila složitými ornamenty. Vejce, které si neslo náročné zdobení, bylo vždy určeno konkrétnímu koledníkovi. V ornamentech se totiž skrývalo sdělení dívky, která vejce zdobením opatřila. Používala se vejce slepičí, husí, křepelčí a jiné.

Po celém světě mělo zdobení vajíček odlišný způsob. Z jednotlivých kraslic, pocházejících z různých zemí, je cítit nádech historie a kulturní zvyklosti dané země. Nejstarší technikou, která je užívána takřka ve všech zemích, je vosk. K nejznámějším technikám dodnes patří vyškrabování skořápky kraslic, batikování, polepování látkou či jinými tkaninami, polepování kraslic slámou nebo trávou a mnohé další. K nejjednodušším technikám patří obtiskování jarních kvítků a travin na skořápky vajec během barvení například v cibulových slupkách.

Zdobení kraslic voskem

Budete potřebovat nabarvená vyfouklá vajíčka (odmaštěná vejce vložte do lázně připravované z teplé vody, soli a barev na vejce), klasické voskovky, špendlíky s hlavičkou, tužky, čajové svíčky, kahánek na tavení voskovek.

Než vajíčka oschnou, rozpustíte voskovky podle barev v kalíšcích od čajových svíček na aromalampě nebo v keramických miskách nad plamenem. Do pastelek zapíchněte špendlíky se skleněnými hlavičkami pro silnější linky nebo klasické kovové špendlíky pro tenké linky. Voskovky nechte úplně rozpustit, a ještě chvilku prohřát, špendlíkovou hlavičku také na chvíli ponořte do rozpuštěného vosku, aby se i ona prohřála. Poté malujte motiv, postupujte velmi rychle, protože vosk brzy tuhne. Před každou linkou nebo tečkou namočte špendlík do vosku.

Velikonoční koledy z různých koutů naší vlasti

Velikonoční čas nám
přišel,
budiž z toho každý vesel,
pochválen buď Pán,
přišel jsem já na pomlázku
k vám.

Paní mámě lívanec,
pantátovi mazanec,
pacholkovi pár vajec,
a děvčeti šupanec.

Vstávej, vstávej, písťaličko,
spala jsi už dost,
koho potkáš na tom světě,
hraj mu pro radost.

Panímámo zlatičká,
darujte nám vajíčka.
nedáte-li vajíčka,
uteče vám slepička
do horního rybníčka
a z rybníčka do louže
kdo jí odtud pomůže?

Tradiční velikonoční pochoutky

Hlavička

Na Bílou sobotu se především v Čechách připravoval pokrm zvaný „hlavička“ nebo také sekanina.

Ingredience:

1 kg vepřového masa

500 g uzeného masa

10 vajec

5 rohlíčků rozkrájených na kostičky

Mléko, sůl, pepř, nové

koření, petržel, mladé kopřivy, kontryhel, sádlo

Postup:

Maso uvaříme do měkka. Poté ho nakrájíme na kostičky a smícháme s rohlíky, rozšlehanými vejci, 1 hrnkem vlažného mléka, sekanou petrželí, kopřivami a kontryhelem. Osolíme, opeříme a důkladně promícháme. Kašovitou nádivku dáme do sádlem vymazaného pekáče a upečeme do červena. Teplou hlavičku podáváme s hlávkovým salátem.

A jak jste připravovali vy vaši oblíbenou velikonoční nádivku?

Jarní posel

Narcis je jednou z prvních jarních květin zářivě žluté barvy, připomínající slunce. Pronikavě vonící vytrvalá pozemní bylina s cibulemi a oboupohlavními květy patří do rodu jednoděložných rostlin z čeledi amarylkovité.

Je známo až 60 druhů narcisů rozšířených v jižní Evropě, Asii a severní Africe, jinde se vyskytují pouze zřídka. V naší krajině není původní žádný druh z tohoto rodu. Hojně pěstovaný a oblíbený je narcis žlutý a narcis bílý, často zplaňují i do volné přírody. Jako okrasná rostlina se pěstuje množství kultivarů, které jsou odvozeny od výše zmíněných druhů a jejich kříženců.

Legenda o narcisu

Podle staré legendy a záznamů antického autora Publia Ovidia nese květina název po mladíkovi. Krásný a samolibý Narkissos při lovu zabloudil v hustém lese, dostal žízeň a sehnul se nad studánkou. V tu chvíli na něj bohyně lásky Afrodité seslala milostné poblouznění, protože ji rozčílil odmítavým chováním. Narkissos se tedy zamiloval do svého vlastního odrazu. Viděl svou tvář, jak opětuje pohledy. Pokud však rozevřel náruč, vždy objal pouze studenou vodní hladinu. Ze žalu nedostižnosti sebe sama přestal jíst, nespál, a nakonec zemřel. Na místě spočinutí jeho hlavy vyrostl bílý květ smrti. Narcis.

Podle jiné verze krásný mladík Narkissos odmítl lásku nymfy Echo a její sestry ho proklely. Zamiloval se do své vlastní krásy a prohlížel si ji ve studánce, až do ní spadl a utopil se. Bohové ho pak proměnili v narcis.

Porucha osobnosti či sebeláska?

Souvisí bájná legenda s poruchou osobnosti – narcismem? Ten charakterizuje člověka s přehnaným obdivem sám k sobě, s arogantním vystupováním a nedostatkem pochopení pro druhé, které vnímá jen jako nástroj pro vlastní cíle. Narcismus je velmi často spojen s duševními poruchami. Lidé trpící narcismem nebo narcistickými sklony mají obecně sklon k dalším duševním poruchám, včetně poruch příjmu potravy, deprese.

Pěstování

Vhodným stanovištěm pro narcisy je chladnější lokalita s vyšší vlhkostí. Půda jim vyhovuje hluboká, středně těžká, propustná, humózní a bohatá na živiny. Nejvíce vláhy květina potřebuje v září hned po výsadbě, aby dobře zakořenila, poté při svém rašení a dokvétání, neboť v tu dobu narůstají cibule. Narcisy nesnesou čerstvý hnůj, pouze dobře uleželý, případně vyzrálý kompost. Můžete je také pěstovat v květináči, je však dobré vybavit jejich dno keramzitem nebo štěrkem. Listy a stonky

obsahují alkaloid scilain, květy a cibule pak alkaloidy tazetin a lykorin. Po požití některé části rostliny hrozí nevolnost a průjem. Skupiny narcisů: trubkovité, s velkou pakorunkou, s malou pakorunkou, plnokvěté, jednokvěté, s čelenkou pakorunkou, ...

Není narcis jako narcis 😊

Trénujeme paměť

Velikonoční tradice ve světě

1. Co dělají Američané s velikonočními vajíčky?

- a) Zdobí je pomocí rozpuštěných voskovek.
- b) Nechají je sousedům před domem jako dárek.
- c) Schovají je doma nebo na zahradě a děti je pak hledají.

2. U nás se ženy šlehají pomlázkou, aby byly celý rok zdravé a plodné. Jak to chodí v Maďarsku?

- a) Ženy se polévají vodou a muži je postříkají parfémem.
- b) Ženy od svých mužů dostanou krém proti vráskám.
- c) Ženy se vyšupou stejně jako u nás a ještě je polejí vodou.

3. Jaký je v Německu nejoblíbenější velikonoční zvyk?

- a) Jedení beránka v rodinném kruhu.
- b) Koledování s pomlázkou a poléváním vodou.
- c) Zdobení vajec a následné házení do výšky a přes střechu domu.

4. Jak slaví Velikonoce Řekové?

- a) Uspořádají doma nelítostnou vajíčkovou bitvu.
- b) Přitukávají si červeným vajíčkem během mše na Rudý čtvrtek.
- c) Dělají nádherné koláže z nabarvených skořápek.

5. Který den vstal Ježíš Kristus z mrtvých?

- a) Na Velký pátek.
- b) Na Velikonoční neděli.
- c) Na Velikonoční pondělí.

6. Co by se nemělo dělat na Velký pátek?

- a) Prát prádlo.
- b) Vysávat.
- c) Mýt okna.

7. Jak se jmenuje ukrajinský velikonoční chleba zdobený ornamenty, květinami a zvířátky?

- a) Oleg
- b) Igor
- c) Pascha

8. Norové mají poněkud zvláštní velikonoční zvyk. Jaký?

- a) Sledují detektivky a rozplétají záhadné vraždy.
- b) Soutěží v tom, kdo dohodí vajíčkem nejdál.
- c) Nechávací před domem velikonoční výslužku trollům.

9. Jaké jídlo je v Anglii spojené s masopustním úterým a příchodem Velikonoc?

- a) Vdolky.
- b) Lívance.
- c) Palačinky.

10. Součástí velikonočních tradic v Rusku jsou hry. Která z následujících mezi ně nepatří?

- a) Koulení vajec po poli, aby se na něm urodila úroda.
- b) Jedení velkých čokoládových zajíčků, nejrychlejší vítězí.
- c) Rozbíjení vajíčka soupeře vlastním vajíčkem.

Správné odpovědi: 1c; 2a; 3c; 4b; 5b; 6a; 7c; 8a; 9c; 10b.

Smějeme se

Maminka ukončuje rvačku svých synů a povídá:

„A teď mi řekněte, jak to všechno začalo.“

Jirka na to: „Všechno začalo tím, že mi Pepík vrátil facku,…”

Mladému novináři se narodil první syn. Kolegové z redakce mu poslali blahopřejný telegram: Blahopřejme, konečně dílo, které má hlavu a patu!

Pepa povídá své milence: „Žena odjela. Když večer přijdeš, dostaneš perlový náhrdelník.“

„Ale co když se nečekaně vrátí?“

„V tom případě ten náhrdelník dostane ona.“

Přijde pan Novák do lékárny a povídá: „Chtěl bych něco na zub.“

„Ale to jste tady špatně, musíte vedle do lahůdkářství.“

„Sousedě, proč pijete to pivo brčkem?“

„Ale, slíbil jsem ženě, že se nedotknu sklenice pivo.“

Před soudem: „Slečno, víte, co můžete dostat za křivé svědectví?

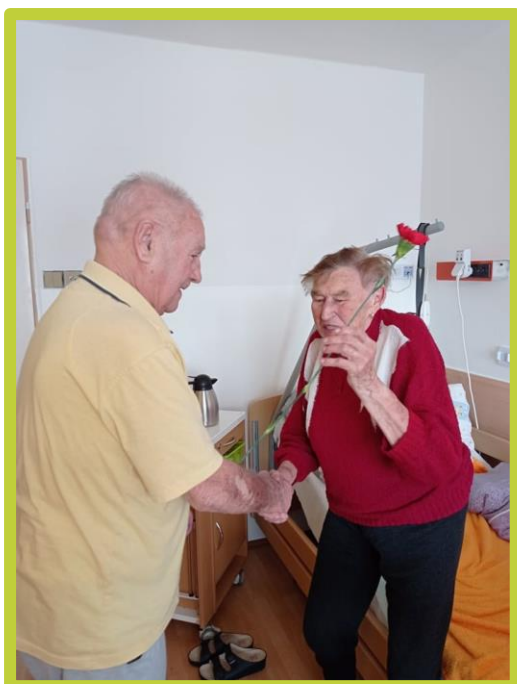
„Ano, obžalovaný mi slíbil norkový kožich.“

Jak jsme se měli v březnu

V březnu jsme vůbec nezažáli. Uspořádali jsme si Kavárničku při příležitosti oslavy MDŽ, na kterou jsme si připravili sladké pohoštění.

Obyvatelky jsme obdarovali květinou.

Vyrazili jsme do kina a uspořádali jsme tradiční Domovský ples.

Trávili jsme hodně času venku
– ať už odpočinkem nebo prací

Zdroje:

https://www.slevomat.cz/magazin/1420-kviz-otestujte-jak-dobre-znate-velikonocni-tradice-ve-svete?utm_medium=organic&utm_source=google

DARINA. Měsíčník, Duben 2020. ISSN 2336-4866. Vydavatelství: Bc. Barbora Rýdlová.

<https://www.kudyznudy.cz/aktuality/velikonoce-na-taliri-aneb-dobroty-tradicni-jarni-k>

<https://www.apetitonline.cz/recept/koprivova-velikonocni-nadivka>

<https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/1056764-rusove-se-snazi-ziskat-zpet-sva-vejce>

Sudoku pro seniory. Nakladatelství Fragment 2016. Albatros media a.s.

<https://www.fler.cz/zbozi/velikonocni-kraslice-jarni-modre-13241165>

<https://www.havlis.cz/karta.php?kytkaid=3735>

<https://farmareni.cz/produkt/narcis-botanicky-mix-10-cibuli-smes>

PRANOSTIKY ROKEM KROK ZA KROKEM, Albatros Praha, 2006, Z. Kovaříková, Viola, Lyčková, ISBN 80-00-01989-2

<https://www.pranostika.cz/duben.html>

<https://zivotopis.osobnosti.cz/svaty-vojtech.php>

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/d3/Quercus_robur_crosssection.jpg/800px-Quercus_robur_crosssection.jpg

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Dub>

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/2/27/Gambel_oak_leaves.jpg/800px-Gambel_oak_leaves.jpg